

Afname in 2007 bedraagt 7%

Aantal glastuinbouwbedrijven daalt

Hoe groter het bedrijf, des te meer vertrouwen hebben de ondernemers in de toekomst, zo blijkt uit een LEI-enquête.

Uit de laatste CBS-cijfers blijkt dat de afname van het aantal bedrijven over de laatste twee jaar sneller gaat dan voorgaande jaren. Het zijn vooral de kleinere bedrijven die verdwijnen. Het areaal is licht gekrompen.

TEKST EN BEELD: MARLEEN ARKESTEIJN

“Van 2000 tot 2006 was de gemiddelde afname van het aantal glastuinbouwbedrijven 5,4% per jaar. Over zes jaar bekeken, is ruim één op de vier bedrijven gestopt. In de periode van 2005 tot 2006 is de afname toegenomen tot 7%”, vertelt Anita van der Knijff, projectleidster glastuinbouw bij LEI Wageningen UR.

Wie de gegevens op www.cbs.nl erop naslaat, ziet dat vooral de kleinere bedrijven verdwijnen. Dat komt enerzijds door bedrijfsbeëindiging, anderzijds door bedrijfsvergroting. In het algemeen groeit het aantal bedrijven groter dan 2,5 ha.

De economisch onderzoekers Nico de Groot en Marc Ruijs verwachten, aldus een bericht in het Landbouw-Economisch Bericht 2006, dat het areaal glastuinbouw de komende jaren zal toenemen tot 11.500 ha in 2015.

Inkomensverbetering

Het inkomen over 2006 is in elk van de drie onderdelen van de glastuinbouw (groenten, snijbloemen en potplanten) met gemiddeld

ruim 20.000 euro per bedrijf toegenomen, ondanks de verder gestegen gasprijzen. Dat komt omdat de prijzen van de producten gemiddeld meer omhoog gingen dan de productiekosten.

De rentabiliteit van elk onderdeel van de glastuinbouw stijgt licht met 1 tot 2 procentpunt. Alleen voor de pot- en perkplantenbedrijven stijgt de rentabiliteit tot boven de 100. De arbeidskosten zijn redelijk stabiel. Er is minder krapte op de arbeidsmarkt voor de tuinbouw dan enkele jaren terug. Bovendien is er een hoop geïnvesteerd in arbeidsbesparende technieken.

Areaal krimpt met 1%

Het areaal schommelde vanaf 2000 rond 10.500 ha, maar daalde het afgelopen jaar met ongeveer 1% tot 10.420 ha. Deze daling komt voornamelijk op het conto van de snijbloemen.

Van der Knijff noemt een aantal redenen voor de lichte daling van het areaal. “De glastuinbouw heeft een aantal moeilijke

jaren achter de rug. De energiekosten stijgen. De opbrengstprijzen vielen tegen, hoewel er in 2006 een herstel optrad. Het jaar 2003 was voor de groenten een topjaar. Daarna volgde een slecht tomaten- en paprikajaar. Bij de snijbloemen heeft de dalende trend in het rozenareaal zich verder voortgezet.”

Minder bloemen, meer groenten

“Met name het areaal kleinbloemige rozen daalt door de sterke concurrentie van rozen uit Afrika. Met de potplanten gaat het relatief het beste. De aanvoer en omzet van Phalaenopsis nam weer flink toe.”

Het areaal perkplanten is het afgelopen jaar sterk gedaald. “De sterke daling van het areaal perkplanten is deels te verklaren door de matige opbrengstprijzen van de afgelopen jaren. Begin 2000 groeide het areaal perkplanten sterk. De afgelopen twee jaar hebben we een koud voorjaar gehad. Vorig jaar hadden we zelfs sneeuw in maart, waardoor de violen in de bouwmarkten niet verkocht werden.”

Het areaal glasgroenten nam met circa 100 ha toe. Dit komt door de toename van het areaal tomaten en vooral de trostomaat als voorloper bij de product vernieuwing. “Als reactie op de negatieve verhalen over de ‘Wasserbombe’ in de jaren negentig is zwaar geïnvesteerd in product vernieuwing.

Tussen 2000 en 2006 stopte één op de vier glastuinbouwondernemers.

sneller dan voorheen

Imago

Ontwikkeling aantal gespecialiseerde glastuinbouwbedrijven en totaal areaal glastuinbouw (ha)

	1990	2000	2004	2005	2006 (v)	Mutatie 2004-2006 %	Mutatie 2005-2006
Totaal aantal bedrijven	10.240	7.910	6.390	6.090	5.660	-11,4	-7,0
glasgroentenbedrijven	4.220	2.640	2.050	1.960	1.840	-10,2	-6,0
snijbloemenbedrijven	4.420	3.610	2.930	2.770	2.550	-13,0	-7,6
pot- en perkplanten	1.600	1.650	1.410	1.360	1.260	-10,6	-7,2
areaal (ha)							
totaal	9.770	10.530	10.490	10.540	10.420	-0,7	-1,1
glasgroenten	4.450	4.200	4.360	4.430	4.550	4,4	2,2
waarvan tomaat	1.600	1.130	1.350	1.380	1.480	9,6	6,2
komkommer	750	660	620	630	640	3,2	1,1
paprika	700	1.160	1.210	1.240	1.210	0,0	-1,8
aubergine	60	76	89	90	85	-4,5	0,0
snijbloemen	3.730	3.920	3.580	3.430	3.260	-8,9	-4,9
waarvan roos	890	930	850	780	750	-11,8	-3,3
chrysant	740	770	679	598	596	-12,2	-0,3
gerbera	210	250	230	210	210	-8,7	-0,0
pot- en perkplanten	1.200	1.760	1.880	1.930	1.890	0,5	-1,8
waarvan bloeiende potplanten	430	680	770	790	850	10,4	7,6
groene potplanten	560	580	570	590	560	-1,8	-5,6
perkplanten	220	500	540	550	490	-9,3	-11,1

Bron: CBS-Landbouwtelling (v) = voorlopige cijfers

Het areaal paprika nam in omvang af met uitzondering van de gele paprika en 'overige' paprika. Na de teleurstellende prijsontwikkeling in 2005 is de prijs van de paprika hersteld. Door een betere afstemming van aanbod en afzet zijn de opbrengstprijzen weer op het niveau van 2003 en 2004."

Ondernemer blijven

Bedrijven worden steeds groter en kleine bedrijven worden overgenomen door grotere bedrijven. Van der Knijff: "In de LEI-Inovatiemonitor 2006 hebben wij aan boeren en tuinders de vraag gesteld hoeveel vertrouwen ze hebben in de nabije toekomst en op de langere termijn van hun bedrijf. Uit deze enquête blijkt dat driekwart op de korte termijn de toekomst zonnig inzielt. Van de ondernemers heeft 63% heel veel vertrouwen in de toekomst van het bedrijf over tien jaar.

In de tuinbouw is er een driedeling tussen optimistische, pessimistische en zoekende bedrijven. Drie belangrijke met elkaar samenhangende factoren die spelen zijn: het bedrijf is te klein, het bedrijf kan niet uitbreiden door beperkingen van ruimtelijke ordening en het bedrijf heeft geen opvolger. De LEI-medewerker: "Hoe groter het bedrijf, des te meer vertrouwen hebben de ondernemers in de toekomst. Het verschil in denken tussen de korte en lange termijn is te verkla-

ren door de groep 'zoekende' glastuinders. Op korte termijn denken ze met hun bedrijf nog wel mee te kunnen. Op de lange termijn is een koerswijziging noodzakelijk. Behalve dat er ter plekke vaak weinig uitbreidingsruimte is, worstelen deze telers met de vraag of ze wel willen groeien en een groot bedrijf managen." Onlangs hield het LEI een workshop onder de titel: 'Ondernemer zijn, ondernemer blijven?' Doel van deze bijeenkomst was telers, die zich willen oriënteren op een nieuwe toekomst voor hun bedrijf, te ondersteunen. "De boodschap: maak tijdig een keuze en schuif beslissingen niet te ver vooruit."

Het afgelopen jaar is de afname van het aantal bedrijven toegenomen tot 7%. Het areaal glas daalde licht. Deze daling komt voornamelijk op het conto van de snijbloemen en met name de rozen. Het groentenareaal nam flink toe vooral door de tomaten. Het inkomen over 2006 nam gemiddeld met ruim 20.000 euro per bedrijf toe. Van de tuinders heeft 63% veel vertrouwen in de toekomst op langere termijn. Hoe groter het bedrijf, des te meer vertrouwen heeft een ondernemer in de toekomst.

SAMENVATTING

Op de arbeidsmarkt staat werken in de land- en tuinbouw niet hoog genoteerd. Veel andere en waarschijnlijk meer sexy bedrijven zitten duidelijk op de betere visstekken. Voorzien van beter materiaal en meer lokvoer, vangen zij de schaarse vis uit een steeds leger wordende vijver. Vergrijzing, prepensioen, ouderschap en studieverlof, kortere werkweken en ook nog eens heel veel vrije dagen helpen zeker niet bij het in stand houden van de visstand.

Dit is de realiteit. Ik voorzie op dit punt voorlopig ook nog geen trendbreuk. Het vinden van mensen om onze bedrijven te bemannen, gaat de komende jaren niet eenvoudiger worden.

Gelukkig staat binnen onze welvaartsmaatschappij een baan nog wel hoog op het verlanglijstje van veel jonge mensen. Maar dit zegt nog niet dat zij ook echt aan het werk willen. De jongeren willen vooral een interessant en prettig tijdverdrijf met daarbij een stukje aanzien.

Simpele harde werkers en echte doeners worden een steeds schaarser goed. Daarbij komt dat de belangstelling voor groene studierichtingen sterk daalt, het gaat dus niet alleen om handjes maar ook nog eens om hoofden.

Het steeds verder oplopende tekort wordt vaak ingevuld door middel van import van arbeid uit minder welvarende landen. Maar dit gegeven draagt juist weer bij aan een negatief imago en wij bevinden ons op dit punt al in een neerwaartse spiraal.

Willen wij in Nederland blijven produceren, dan zullen wij individueel en collectief de hand aan de ploeg moeten slaan om dit tijt te keren. Hiervoor moeten we op onze bedrijven op veel fronten vernieuwen en reorganiseren. Zwaar en vooral eentonig werk zullen we verder moeten automatiseren.

De schaalgrootte en de structuur van onze bedrijven moeten we zodanig aanpassen dat hierin voor jonge en getalenteerde mensen voldoende loopbaanperspectief is. En daarbij zal het totale bedrijfsproces in alle opzichten de maatschappelijke toets der kritiek moeten kunnen doorstaan, want ook dit telt zwaar in de publieke opinie.

Een gigantische klus, maar wel een harde voorwaarde voor een succesvolle bedrijfstak in de 21-ste eeuw, en dat willen wij nog steeds.

Peter Klapwijk
teeltadviseur uit Monster
Peter@greenq.nl